

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор

ВНЗ «Національна академія управління»
д.е.н., проф. **С.А. Єрохін**

«15» вересня 2022 року

ВИТЯГ

витяг з протоколу №1 міжкафедрального семінару (кафедри маркетингу, економіки, управління та адміністрування, кафедри фінансів, обліку та фундаментальних економічних дисциплін, кафедри міжнародних економічних відносин, кафедри комп'ютерних наук, інформаційних технологій та системного аналізу) ВНЗ «Національна академія управління» про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Чинчика А.А. на тему: «Інституціональний механізм формування і реалізації податкової політики в умовах трансформації національної економіки», поданої на предмет її рекомендації до захисту у спеціалізований вченій раді Д 26.889.01 для здобуття наукового ступеня доктора економічних наук зі спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Присутні: Головуючий на засіданні – завідувач кафедри маркетингу, економіки, управління та адміністрування д.е.н., проф. Єрмошенко М.М., ректор ВНЗ «Національна академія управління» д.е.н., проф. Єрохін С.А.; перший проректор д.е.н., проф. Штулер І.Ю.; завідувач кафедри міжнародних економічних відносин к.е.н., доц. Костюк В.Р.; завідувач кафедри комп'ютерних наук, інформаційних технологій та системного аналізу д.т.н., проф. Савенков О.І.; завідувач кафедри фінансів, обліку та фундаментальних економічних дисциплін д.е.н., доц. Овчар П.А.; професор кафедри маркетингу, економіки, управління та адміністрування д.е.н. Паризький І.В.; професор кафедри маркетингу, економіки, управління та адміністрування д.е.н, доцент Костинець Ю.В., доцент кафедри маркетингу, економіки, управління та адміністрування д.е.н. Костинець В.В.; доцент кафедри маркетингу, економіки, управління та адміністрування д.е.н., доцент Павлов В.В.; доцент кафедри маркетингу, економіки, управління та адміністрування к.е.н., доцент Серкутан Т.В.; доцент кафедри маркетингу, економіки, управління та адміністрування к.е.н. Неговська Ю.М.; доцент кафедри маркетингу, економіки, управління та адміністрування к.е.н. Іванишина Г.С.; доцент кафедри фінансів, обліку та фундаментальних економічних дисциплін к.е.н., доц. Чередніченко Ю.В.; ст. викладач кафедри фінансів, обліку та фундаментальних економічних дисциплін Нам В.Г.; доцент кафедри міжнародних економічних відносин к.е.н. Штань М.В.; професор кафедри комп'ютерних наук, інформаційних технологій та системного аналізу д.ф.-м.н., проф. Лопатін О.К.;

здобувач наукового ступеня к.е.н., доц. Чинчик А.А.

запрошені: радник члена Рахункової палати, д.е.н., проф. Голубка С.М. (науковий консультант);

Рецензентами дисертаційної роботи виступили: д.е.н., проф. Єрмошенко М.М.; д.ф.-м.н., проф. Лопатін О.К.; д.е.н., проф. Штулер І.Ю..

Слухали: Про наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертації Чинчика А.А. на тему: «Інституціональний механізм формування і реалізації податкової політики в умовах трансформації національної економіки», поданої у формі рукопису для обговорення на предмет її рекомендації до захисту на спеціалізованій вченій раді і здобуття наукового ступеня доктора економічних наук зі спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством .

Дисертація виконана у ВНЗ «Національна академія управління».

Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради ВНЗ «Національна академія управління» 25 березня 2021 року, протокол № 2.

Науковий консультант – радник члена Рахункової палати, д.е.н., проф. Голубка С.М.

Виступили:

Докторант к.е.н. Чинчик А.А. у своїй доповіді обґрунтував актуальність теми, розкрив мету і завдання дослідження, наукову новизну; вказав на практичну цінність і апробацію одержаних результатів, а також проінформував про ступінь урахування зауважень і пропозицій до дисертації, висловлених рецензентами при попередніх обговореннях; надав інформацію про власні публікації у фахових виданнях і впровадження практичних рекомендацій наукового дослідження.

Під час обговорення дисертації Чинчик А.А. відповів на поставлені запитання (15), які стосувались основного змісту роботи, використаних методів дослідження, елементів наукової новизни, практичного значення одержаних результатів та ступеня врахування попередніх зауважень до дисертації. На всі запитання докторантом були дані ґрунтовні, вичерпні та чіткі відповіді.

З аналізом дисертації виступили рецензенти: д.е.н., проф. Єрмошенко М.М.; д.ф.-м.н., проф. Лопатін О.К.; д.е.н., проф. Штулер І.Ю., а також науковий консультант - д.е.н., проф. Голубка С.М.

У своєму виступі доктор економічних наук Єрмошенко М.М. (рецензент) позитивно оцінив структурну логічність викладу матеріалу дисертаційної роботи, що визначається її метою і завданнями. Відзначив актуальність обраної теми дослідження. Наголосив, що отримані автором наукові результати мають високий ступінь обґрунтованості, який підтверджується узагальненням значної кількості наукових праць вчених-економістів. Відзначив, що докторантом опрацьовано великий обсяг статистичної інформації, а результати мають достатню апробацією та впровадження.

Рецензент підкреслив, що розкриття теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення інституціонального механізму державної податкової політики в умовах трансформації національної

економіки дозволили автору виявити взаємозв'язок та взаємовпливи між податковою політикою держави і трансформацією національної економіки на сучасному етапі її розвитку. Наукова новизна отриманих результатів полягає у розв'язанні важливої науково-прикладної проблеми – теоретичному розробленні й обґрунтуванні методологічних підходів до вдосконалення інституціонального механізму державної податкової політики в період трансформаційних процесів у національній економіці. Наукова цінність і практична значущість дисертації є високою і відповідає паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Доктор фізико-математичних наук, проф. О.К. Лопатін (рецензент) наголосив, що дослідження кількісно-динамічного аналізу справляння податків, зборів і платежів у системі національної економіки та ринкових тенденцій надає можливість стверджувати, що інституціональний механізм державної податкової політики в умовах трансформації національної економіки характеризується наявністю умов невизначеності та мінливості, а сучасний стан свідчить про необхідність розробки Концепції стратегічних пріоритетів податкового стимулювання трансформації економіки. На підставі цього рецензент підкреслив, що дисертація Чинчик А.А. на тему «Інституціональний механізм формування і реалізації податкової політики в умовах трансформації національної економіки» є важливим комплексним науковим дослідженням, присвяченим даній проблемі.

Дане наукове дослідження здійснює значний внесок у наукове розуміння сутності процесів та напрямів вдосконалення інституціонального механізму державної податкової політики в умовах трансформації національної економіки.

Ознайомлення з текстом дисертації, рефератом, з опублікованими науковими працями автора дозволяє стверджувати, що головні завдання, сформульовані як мета дослідження, вирішені в повному обсязі. Структура викладу є логічною та оптимальною, що дозволило автору повністю виконати проміжні завдання, сформульовані ним на виконання загальної мети дослідження. В роботі використано широкий спектр методів наукового дослідження, завдяки чому у кожному аспекті з'ясовано суть поставленого питання і отримано аргументовані висновки.

Рецензент проф. Лопатін О.К. висловив переконання, що дисертаційна робота охоплює теоретико-методичні засади та розробку практичних рекомендацій щодо вдосконалення інституціонального механізму державної податкової політики в умовах трансформації національної економіки. Визначена проблематика, втілена у темі дисертації, обґрунтована на високому науково-теоретичному та професійному рівні. Дисертаційна робота є повністю самостійним і завершеним науковим дослідженням, що повністю відповідає сучасним вимогам до докторських дисертацій і може бути рекомендована до захисту на спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Доктор економічних наук, професор Штулер І.Ю. (рецензент) у своєму виступі позитивно охарактеризувала наукову діяльність докторанта та відзначила актуальність теми дослідження, зауваживши при цьому, що

обґрунтований в дисертаційній роботі концепт моніторингу в організаційно-управлінському забезпеченні податкової політики та концептуальний підхід щодо підвищення ефективності політики оподаткування в умовах цифровізації економічних відносин спрямовані на забезпечення ефективного вирішення проблеми удосконалення інституціонального механізму податкової політики в умовах трансформації національної економіки.

Відзначила складність наукової проблеми, яку вирішує в роботі докторант, що закономірно посилює теоретичну, наукову і практичну цінність даного дослідження.

Формулювання ключових напрямів дослідження, сконцентрованих у структурі дисертації, підтверджують актуальність і новизну даного наукового дослідження. Дисертація вигідно вирізняється науковим обґрунтуванням процесу розвитку та функціонування інституціонального механізму податкової політики в умовах трансформації національної економіки. Разом з тим, на думку рецензента в роботі наявні окремі дискусійні положення, що тільки підтверджує наукову значущість дослідження.

Рецензент Штулер І.Ю. зробила висновок, що дисертація «Інституціональний механізм формування і реалізації податкової політики в умовах трансформації національної економіки», представляє собою оригінальне, теоретично значиме і практично результативне дослідження. За своїм науковим рівнем, повнотою охоплення проблеми, ступенем аргументації висновків та пропозицій дисертація Чинчика А.А. заслуговує бути рекомендованою до захисту на спеціалізованій вченій раді для здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Доктор економічних наук, проф. Голубка С.М. (науковий консультант) позитивно відзначив наукову діяльність докторанта як приклад органічного поєднання теорії і практики та подякував рецензентам за об'єктивний аналіз дисертаційної роботи та за конструктивні зауваження, усунення яких покращить її змістовність. Питання, які задавалися докторанту та відповіді на них переконують, що рівень професійної підготовки автора дисертації є високим, також відчувається високий рівень теоретичної підготовки, наявність практичного досвіду, а також наукова зрілість та культура. Докторант має достатню кількість наукових публікацій.

Науковий консультант висловив переконання, що Чинчик А.А. за своїми професійними й особистими якостями повністю заслуговує на науковий ступінь доктора економічних наук, оскільки дисертаційна робота за критеріями наукової і практичної цінності відповідає сучасним вимогам і заслуговує на рекомендацію спеціалізованій вченій раді для прийняття до захисту.

В обговоренні взяли участь: д.т.н., проф. Савенков О.І., д.е.н., доцент Овчар П.А., д.е.н., проф. Єрохін С.А., д.е.н., доцент Костинець Ю.В., які дали позитивну оцінку дисертаційної роботі, вказали на високий науковий і практичний рівень проведеного дослідження і підтримали рекомендацію щодо допущення її автора до захисту на спеціалізованій вченій раді, водночас

висловивши пропозиції щодо доопрацювання відповідно до рекомендацій, висловлених рецензентами.

Доктор технічних наук, проф. О.І.Савенков, вказавши на актуальність і практичну цінність дослідження, звернув особливу увагу на те, що дана дисертація вигідно вирізняється саме тим, що в ній у строгій науковій послідовності охоплено комплексну проблему застосування інструментарію податкової політики для стимулювання інноваційного розвитку. Отже, дисертаційна робота Чинчик А.А. відповідає тим високим вимогам, які нині пред'являються до здобувачів наукового ступеня доктора економічних наук і може бути представлена на захист у спеціалізованій вченій раді.

Доктор економічних наук, доц. Овчар П.А. відзначив уміння дисертанта описувати чітко і зрозуміло з необхідною аргументацією складні економічні взаємозв'язки. Публікації автора за кількістю і головне якістю відповідають останнім вимогам Міністерства науки і освіти України і належним чином розкривають зміст і результати дисертаційної роботи. Тема докторської дисертації є складовою науково-дослідної роботи Національної академії управління «Інноваційно-інвестиційні чинники сталого соціально-економічного розвитку» (державний реєстраційний номер 0116U003934); а також теми: «Temporarily of digital civilization as an attribute of a public system TDCAPS 2021-2026» (громадська наукова організація «The European Academy of Sciences Ltd» (Лондон, Велика Британія)). У процесі роботи автором досліджено закономірності впливу глобалізації на формування державної податкової політики та розроблено Концепцію стратегічних пріоритетів податкового стимулювання трансформації економіки.

Підтримавши ті позитивні оцінки, які прозвучали в процесі обговорення дисертаційної роботи, наголосив на необхідності повного врахування вказаних зауважень і побажань з боку рецензентів та інших учасників міжкафедрального семінару. Дисертація може бути рекомендована спеціалізованій вченій раді до захисту на отримання наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Доктор економічних наук, професор Єрохін С.А. відзначив, що ознайомлення з дисертацією дає підстави зазначити, що докторант пред'являє вагомі наукові результати, обумовлені як об'єктом наукового дослідження, так і інноваційними методами його здійснення. Це дає вагомі підстави для високої оцінки наукового і практичного рівня дисертації та її рекомендації для захисту на спеціалізованій вченій раді по спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Доктор економічних наук, доцент Костинець Ю.В. зазначила, що наукова й практична цінність дисертації є беззаперечною; вона є гідним наслідування прикладом органічного поєднання науки і практики. Однозначно виступила за рекомендацію даної дисертаційної роботи до захисту на спеціалізованій вченій раді.

У заключному виступі докторант Чинчик А.А. висловив свою подяку учасникам обговорення, і запевнив, що неодмінно врахує всі зауваження і внесе

усі необхідні виправлення перед тим, як подати остаточний варіант тексту дисертаційної роботи до спеціалізованої вченої ради.

Ухвалили:

1. Дисертаційна робота Чинчика Анатолія Анатолійовича є самостійно виконаною, завершеною науково-дослідною роботою і за своїм змістом, науковим рівнем, актуальністю і практичним значенням відповідає вимогам, які висуває до докторських дисертацій МОН України.

3. Рекомендувати дисертаційну роботу, за умов подальшого доопрацювання в робочому порядку та погодження вказаних зауважень, до попереднього розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді Національної академії управління за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

4. Затвердити наступний висновок стосовно прийняття рекомендації до захисту дисертаційної роботи Чинчика А.А. на тему: «Інституціональний механізм формування і реалізації податкової політики в умовах трансформації національної економіки», представленій у формі рукопису на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук зі спеціальності 08.00.03. – економіка та управління національним господарством затвердити наступний висновок:

ВИСНОВОК

міжкафедрального семінару (кафедри маркетингу, економіки, управління та адміністрування, кафедри фінансів, обліку та фундаментальних економічних дисциплін, кафедри міжнародних економічних відносин, кафедри комп'ютерних наук, інформаційних технологій та системного аналізу) ВНЗ «Національна академія управління» про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Чинчика А.А. на тему: «Інституціональний механізм формування і реалізації податкової політики в умовах трансформації національної економіки», поданої на предмет її рекомендації до захисту на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук зі спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

1. Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах головною потребою є забезпечення збалансованого та стійкого розвитку всіх сфер суспільства, гармонізація інтересів різних верств населення, побудова міцної економічної основи для інтеграції України у світовий економічний простір. Важливе значення у цьому процесі відводиться податковій політиці, яка не лише має забезпечувати державу необхідними фінансовими ресурсами, а й сприяти вирішенню першочергових потреб економіки, тим більше в умовах війни.

Актуальність невирішених проблем щодо інституціональних аспектів організаційного забезпечення функціонування податкової політики; податкової політики та податкового механізму як передумов реформування податкової системи; механізму розрахунку та сплати непрямих, прибуткових, місцевих

податків та зборів, природно-ресурсних платежів та інших податків та неподаткових платежів бюджетів всіх рівнів є беззаперечною.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота є частиною науково-дослідних робіт, що виконувалася відповідно до тем:

– ВНЗ «Національна академія управління» «Інноваційно-інвестиційні чинники сталого соціально-економічного розвитку» (державний реєстраційний номер 0116U003934), в рамках якої автором обґрунтовано взаємозалежності, причинно-наслідкові зв'язки між податковою політикою та інноваційним розвитком, встановлено тенденції і закономірності державного фінансування сталого розвитку;

– громадської наукової організації «The European Academy of Sciences Ltd» (Лондон, Велика Британія), де у межах теми: «Temporarily of digital civilization as an attribute of a public system TDCAPS 2021-2026» автором обґрунтовано концепцію податкової стратегії протидії відтоку капіталу за кордон, визначено специфіку інституціонального механізму формування та реалізації податкової політики, що сприяє вдосконаленню механізмів протидії легалізації (відмиванню) коштів, зокрема, і завдяки моніторингу транзакцій та цифровізації податкових процесів.

3. Особистий внесок автора в одержання наукових і практичних результатів роботи. Дисертація є одноосібно виконаною науковою роботою. Теоретичні узагальнення, основні положення, висновки, пропозиції й інші наукові результати, які виносяться на захист, отримані автором самостійно. Особистий внесок автора у роботи опубліковані у співавторстві, наведено у списку опублікованих праць. У дисертації використані лише ті ідеї та положення, що є результатом власних досліджень автора.

У роботі використано різні методи, що базуються на системному, структурно-функціональному, науково-абстрактному підходах. Зокрема, застосовано загальнонаукові методи *аналізу й синтезу, індукції і дедуції* для формулювання теоретичних засад дослідження інституціонального механізму як об'єкту економічних досліджень у фокусі формування і реалізації податкової політики та трансформації національної економіки: *конкретизації й абстрагування* – для формулювання рекомендацій і висновків дослідження щодо податкової стратегії протидії відтоку капіталу за кордон; *порівняння й аналогії* – для уточнення відмінностей між дефініціями «податковий механізм», «бюджетний і фінансово-економічний механізми», «механізм податкової політики», «інституціональний механізм», формулювання рекомендацій щодо пріоритетів адаптації зарубіжного досвіду; *узагальнення* – для виявлення тенденцій розвитку податкової політики та її впливу на соціально-економічні процеси; *системно-аналітичний* – для дослідження українських і світових практик з удосконалення адміністрування податковою політикою; *структурно-функціональний* – для з'ясування завдань, функцій та напрямів діяльності органів державної влади і управління, які здійснюють формування та реалізацію державної податкової політики; *статистичний і графічний* – для експертного оцінювання стану впровадження державної податкової політики; *моделювання* – для розроблення моделі розвитку регіонального податкового менеджменту; *графічний* – для візуального представлення окремих результатів дослідження та ін.

4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків, рекомендацій, які захищаються. Теоретичною базою дослідження стали статистичні дані Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Державної податкової служби України, результати напрацювань українських і зарубіжних науковців з обраної тематики, положення законодавства України у сфері оподаткування, а також експертні матеріали, в тому числі з мережі Інтернет, результати власних досліджень.

5. Основні результати дослідження, ступінь їх наукової новизни та значущості, полягає в наступному:

уперше:

– концептуалізовано, на основі методологічного потенціалу економічної теорії і теорії державного управління, сутнісно-змістове значення, функції та завдання механізму, що дозволило: по-перше, розкрити специфіку інституціонального механізму формування і реалізації податкової політики як системи інститутів-суб'єктів, яка здійснює прямий вплив на регулятори у сфері оподаткування та керується принципами організації ринково-регулюючого середовища – режимом оподаткування як формальної інституції та податкової культури, відповідальністю і довірою як неформальних інституцій, а, по-друге, визначити перелік індикаторів, за якими можна оцінювати інституціональний механізм ефективність та його мету, яка полягає у становленні інституціонального середовища, здатного забезпечувати неперервний розвиток податкових відносин між бізнесом, громадським та суспільним сектором, з однієї сторони, та органами державної влади різних рівнів з іншої з забезпеченням трансформації неформальних правил господарювання та некомерційної діяльності у високу податкову культуру, а також безперебійного функціонування системи оподаткування;

– розкрито та визначено інституціональні засади податкової культури як оціночної категорії податкової дисципліни і відповідальності всіх учасників податкових відносин, вираженої в нормах, цінностях, обізнаності та податковій поведінці, що в довгостроковому періоді формує інституціональну довіру між державою, бізнесом і населенням. Це надало можливість розкрити зміст податкової дисципліни та основні практики її порушення, виражені в різних формах девіантної податкової поведінки, тобто в ухиленні від сплати податків, порушенні процедурних норм режиму оподаткування, податкових конфліктах, а також здійснити обґрунтування основних управлінських заходів щодо підвищення податкової культури в Україні;

– обґрунтовано методичний підхід до оцінювання рівня інституціонального механізму формування і реалізації податкової політики та особливостей реформування податкового менеджменту територіальних громад в умовах децентралізації, що надає змогу обумовити пропозиції та шляхи реформування податкового менеджменту територіальних громад в умовах децентралізації, представити фіскальний механізм територіальних громад в розрізі фіскального планування, фіскального контролю, фіскального забезпечення та фіскального регулювання крізь призму фінансових норм і нормативів, фінансових лімітів і розривів, фінансових стимулів і санкцій, нормативно-правове забезпечення.

Реалізація зазначеного підходу створює наукове підґрунтя для розроблення стратегії та шляхів реформування податкового менеджменту територіальних громад в умовах децентралізації, серед чого названо: потребу у відновленні проведення індексації нормативної грошового оцінювання землі та встановлення коефіцієнту індексації на рівні реального індексу інфляції; продовження незастосовування пільги для земельних ділянок залізничного транспорту;

– запропоновано Концепцію удосконалення стратегічних пріоритетів податкового стимулювання в умовах трансформації національної економіки, що включає визначення сутності, основні підходи до наукового обґрунтування стратегічних пріоритетів та податковий інструментарій стимулювання трансформації економіки України, реформування податкової системи в умовах трансформації, фінансової децентралізації та воєнної економіки. Отриманий результат надає можливість забезпечити оптимізацію відносин для того, щоб воєнна економіка стала певним переломним етапом щодо виходу економіки України з ресурсоорієнтованої з переважанням тіньового бізнесу і зайнятості до європейської соціально-орієнтованої моделі, збереження економічного потенціалу та подальшого забезпечення інноваційного прориву економіки України, в тому числі за рахунок міжнародної підтримки, а відновлення економіки та розбудова регіонів після військової агресії має передбачати не лише нові інфраструктурні рішення, але й способи ведення бізнесу й формування конкурентного середовища в цих умовах;

удосконалено:

– науково-методичний підхід до дослідження податкової політики в умовах трансформації економіки, який на відміну від існуючих, дав змогу стверджувати, що предмет дослідження податкової політики може диференціюватись залежно від актуальності проблемної ситуації – управлінських (реалізація певної реформи) та прогресивно-розвиткових змін (інноваційні, трансформаційні, модернізаційні, вдосконалення ринкових конкурентних відносин), системоутворення (удосконалення податкової системи), кадрово-організаційних змін, реалізації інших напрямків державної політики, специфікації політики в окремих галузях і сферах з метою стимулювання розвитку, реалізації антикризових заходів, інтеграційних процесів, історично-просторовому контексті та ін. Також, це надало можливість розкрити понятійно-термінологічний апарат дослідження податкової політики, зокрема, зміст політики на стадіях формування і реалізації режимів оподаткування із застосуванням інструментарію податкових пільг, податкової системи, а також формування податкової політики розглядати як процес вироблення її засадничих принципів, встановлення мети, цілей, завдань, інституціонального, організаційно-правового середовища на етапі розроблення загальнодержавної, а також регіональної стратегії економічного розвитку через застосування інструментарію обов'язкових платежів у виглядів податків і зборів, схем та режиму їх справляння, що цілісно формують податкову систему;

– методичний підхід щодо виявлення актуалітетів податкової політики в розрізі основних напрямів модернізації національної економіки, тобто сталості її розвитку, провідної вагомості малого і середнього бізнесу, детінізації системи

оплати праці, фінансового забезпечення розвитку регіонів та громад, інноваційного розвитку бізнес-середовища, інноваційного розвитку економіки з переходом на наступний технологічний уклад, що дозволило б: підвищити обґрунтованість перспективності дослідження актуалітету фінансової децентралізації в контексті забезпечення соціально-економічного розвитку; виявити взаємовпливи, взаємозалежності між якісною податковою політикою і політикою детінізації та встановити, що обтяжливність податкової системи України визначається не величиною податкових ставок, а насамперед, нерівномірністю податкового навантаження, заплутаністю й нестабільністю податкового законодавства, вузькістю господарських оборотів, деформаціями грошової сфери та фінансів підприємств, а також обґрунтувати потребу в новій стратегії детінізації економіки, яка має здійснюватися на засадах конверсії, тобто неруйнівного залучення тіньових капіталів та грошових коштів до легальної сфери економіки на основі відповідної мотивації суб'єктів, які діють в тіньовій сфері;

– концептуальні уявлення про регулятивні функції держави шляхом узагальнення основних імперативів формування державної політики та місце в ній податкової політики. Це надало можливість обґрунтувати сутність податкової політики як діяльність профільних органів державної влади, що спрямована на врегулювання податкових відносин з приводу мобілізації та перерозподілу фінансових ресурсів у формі обов'язкових платежів, мету податкової політики, яка полягає у фінансовому забезпеченні виконання функцій держави з балансуванням інтересів бізнесу і населення, розуміння податкової політики за змістом, об'єктами впливу, функціональністю процесу, наслідками її реалізації та впливів на економіку і ринкові процеси з акцентом на інноваційні зміни, які сукупно відображаються через процеси модернізації і трансформації, а також визначити зміст та місце трансформації/модернізації як системної ознаки національної економіки. При цьому визначено місце модернізації економіки в закономірностях забезпечення цивілізаційного поступу поруч з процесами економічного зростання, економічного та інноваційного розвитку, становлення (пост)інформаційної економіки. Натомість трансформацію запропоновано розглядати як тривалий цілеорієнтований процес переходу з одного етапу ринкових відносин на інший залежно від технологічного укладу й вагомості чинників виробництва, що супроводжується виникненням нових видів економічної діяльності та ринкових сегментів з продукуванням нових видів товарів і послуг, спрямованих на задоволення ширшого кола потреб населення, бізнесу, держави;

– організаційні шляхи розвитку регіонального податкового менеджменту в умовах децентралізації, що надає змогу, по-перше, розкрити характерні особливості регіонального податкового менеджменту як важливого сегменту державної податкової політики, що вміщує в себе сукупність принципів, моделей і методів планування та реалізації управлінських дій, пов'язаних з вибором оптимального механізму податкової системи, визначенням ефективних податкових платежів, здійсненням контролю за їх здійсненням. По-друге, обґрунтувати необхідність моделювання впливу управлінського регіонального

податкового менеджменту на дохідність бюджетів та виявити від цього позитивний момент, адже постає можливість вчасного корегування існуючої податкової політики та її оптимізації відповідно поточного стану національної економіки. Зазначені дії дозволять здійснювати ефективне регулювання податковою системою України шляхом визначення нових пріоритетів в напрямі взаємовідносин платників податків, способів оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності та корегування роботи державних контролюючих органів як рівних учасників та партнерів для досягнення єдиної мети – стимулювання інноваційного розвитку держави, заснованої на справедливих партнерських відносинах між державою та бізнесом;

– методичні засади щодо виявлення змісту податкового інструментарію з інноваційним функціоналом, цілями реалізації якого є формування конкурентного середовища з передумовами і спрямованістю на інновації, підтримку інноваційної діяльності, міжсекторального і державно-приватного співробітництва в інноваційній сфері, аналізу сучасних практик податкової політики в Україні з акцентом на інноваційні результати, що надало б змогу їх розподілити за інвестиційним, суб'єктивним та інноваційним напрямками та визначити систему різнострокових заходів на шляху ефективного застосування податкового інструментарію з інноваційним функціоналом в Україні, де в короткостроковому часі актуальними є заходи, спрямовані на долання поточних деструктивів застосування податкових пільг, а саме щодо оприлюднення та громадського контролю їх інституційної спрямованості, відходу від надання податкових пільг ресурсомістким галузям економіки з низькою інноваційною віддачею, впровадження критерію прибутковості для суб'єктів надання податкових пільг з перспективою інноваційної діяльності, надання податкових пільг на оновлення основних фондів;

– науково-методичний підхід до концептуальних засад дослідження особливостей трансформації політики оподаткування в умовах цифровізації та нової віртуальної реальності, на відміну від існуючих дозволив розкрити зміст інноваційних змін в частині відцифрування податкових послуг в Україні, серед чого названо сервіс «Електронний кабінет платника податків Державної податкової служби України» та Центр обслуговування платників (ЦОП), представити моделі Електронної комерції та Інтернет-торгівлі, що викликають потребу в зміні податкової політики в умовах віртуальної реальності, а також виокремити серед проблем податкової політики в Україні, що викликані цифровізацією економічних відносин на різних рівнях економічної агрегації недосконалості українського законодавства щодо податкового регулювання електронної комерції та оподаткування цифрової (нематеріальної) продукції та онлайн-послуг у сегменті B2C і C2C;

дістали подальшого розвитку:

– теоретичні засади дослідження та розкриття особливостей трансформації економіки України як чинника формування податкової політики, що на відміну від існуючих концептів, реалізуються через тісний взаємозв'язок податкової політики з трансформацією економіки та значення податкової політики для трансформації економіки, що підтверджує її широка процесна і наслідкова

функціональність – вона повинна забезпечувати економічне зростання, сприяти створенню умов для регулювання господарством, стримувати нерівності у рівні доходів населення. Це надало змогу охарактеризувати основні етапи формування податкової політики в Україні з виявленням показових соціально-економічних тенденцій щодо стану бюджету, ВВП, інфляції, оплати праці, тінізації економіки та здійснити аналіз сучасного етапу як фінансової децентралізації, що передбачає посилення регіональної податкової політики, зміни щодо відшкодування ПДВ, а також виявити необхідність балансування між податковою стабільністю та впровадженням податкових інновацій, які запропоновано розглядати за напрямками інноваційного пріоритету, екологізації, валеологізації, цифрового оподаткування, діджиталізації податкових сервісів, соціалізації, ситуативного реагування, децентралізації і забезпечення податкової мобільності;

– дослідження особливостей кількісно-динамічного аналізу справляння податків, зборів і платежів у системі національної економіки, яке на відміну від існуючих доробків надало змогу, з одного боку, встановити, що нестабільність зовнішнього середовища чинить вплив на податкову систему, внаслідок чого в ній відбуваються зміни, які потребують вчасного реагування та систематичного кількісно-динамічного аналізу справляння податків, зборів і платежів. Відповідно буде можливість створювати належні інституціональні умови, які сприятимуть розвитку справедливої системи оподаткування. Вчасний кількісно-динамічний аналіз справляння податків, зборів і платежів дозволить здійснювати планування податкової політики, що матиме позитивний вплив на соціально-економічний розвиток країни. З другого боку, кількісно-динамічний аналіз справляння податків, зборів і платежів засвідчить наявність стійкої динаміки дефіциту бюджету, систематичне збільшення доходів та одночасно видатків. Результати аналізу дозволили б сегментувати податкові надходження за бюджетною класифікацією та аналізувати їх динаміку;

– теоретичний базис моніторингу заходів, формування та реалізації податкової політики, що надало змогу розкрити його мету – постійні спостереження та аналіз змін у податковій системі країни шляхом запровадження дискреційних податкових заходів для реалізації пріоритетів податкової політики та контролю позитивного та негативного впливу таких змін на соціально-економічний розвиток, основні структурні елементи, принципи та етапи реалізації, шляхи боротьби з ухиленням від сплати податків як важливий засіб підвищення ефективності контролю за порушеннями податкового законодавства та вдосконалення процесу податкового аудиту за сучасних економічних умов національного розвитку. Отримані результати уможливили виокремити основні суб'єкти моніторингу сучасних заходів податкової політики, серед яких особливу увагу приділено оцінюванню ефективності інструментів податкового регулювання та моделюванню наслідків їх реалізації, а також серед складових процесу моніторингу виділити та охарактеризувати: особливості поточного етапу соціально-економічного розвитку держави; характер економічної політики держави та ступінь її соціалізації; роль уряду та бізнесу в його регулюванні; ефективність податкової політики в системі державного

регулювання. Послідовне впровадження складових процесу моніторингу з дотриманням принципів системності, повноти, цілеспрямованості, незалежності, надійності, безперервності, економічності та зворотного зв'язку забезпечить дієве ефективне податкове регулювання, що надасть можливість своєчасного та оперативного втручання держави у процес забезпечення потреб економіки, сприятиме підвищенню гнучкості оподаткування та, в свою чергу, якості економічної політики;

– дослідження особливостей ключових елементів глобалізації та її впливу на формування податкової політики держави, що на відміну від існуючих доробків надало змогу, по-перше, виокремити основні глобалізаційні виклики (глобальна конкуренція, національний протекціонізм, економічні й інформаційно-психологічні війни, світові кризи, поглинання ринків), які породжують можливості інноваційного розвитку, глобальної конкурентоспроможності, національної стабільності в умовах світових криз, суспільної, економічної стійкості та проблемні наслідки податкової конкуренції між державами з функціонуванням офшорних зон, необхідністю реалізації податкової стратегії протидії відтоку капіталів, що породжує транснаціональну податкову злочинність та вимагає від країн об'єднання зусиль у боротьбі з різними її формами в рамках фіскальної консолідації. По-друге, аналіз результатів оцінювання оподаткування згідно рейтингу Світового банку «Doing Business» з визначенням місця у них України дозволив визначити більш широкий комплекс організаційно-правових та інституціональних заходів для української економіки, а саме: первинним завданням стоїть покращення процедур адміністрування сплати податків, відшкодування ПДВ й усунення маніпуляцій з відповідними процедурами, а серед глобалізаційних викликів – формування національної податкової політики, віднесено: неефективні заходи боротьби та протидії податковій злочинності, зокрема, в частині введення і виведення капіталів з офшорних зон, проведення через них експортно-імпорتنих операцій; програшні позиції в податковій конкуренції при залученні інвестиційних капіталовкладень у зв'язку з недосконалим адмініструванням сплати податків, надмірними часовими затратами на податкову звітність, недостатніми обсягами відшкодувань ПДВ та його суб'єктивізмом; непослідовність та несистемність податкової політики у форс-мажорних (кризових) обставинах з надмірною чутливістю економіки до екзогенних впливів, зокрема, за поточних умов негативного впливу COVID-2019 з вимушеною незайнятістю та обмеженням підприємницької активності, а також наслідкам впливу російської збройної агресії;

дослідження особливостей політики оподаткування в країнах ЄС, що на відміну від існуючих доробків надало змогу встановити вплив євроінтеграції на формування і реалізацію податкової політики в Україні та обґрунтувати його прояв у: можливості адаптації кращих європейських практик оподаткування (перелік і ставки податків, співвідношення прямих і непрямих податків); вдосконаленні адміністрування податків з посиленням сервісно-регулюючого функціоналу податкової політики; мотивації розвитку бізнесу в міжнародному економічному просторі з податковою конкуренцією та відходом від тіньових

практик економічної діяльності; інтеграції інших сфер суспільного й економічного життя на взаємовигідних засадах, що сприятиме як підвищенню інвестиційної привабливості, а з позиції впливу на податкову сферу є шансом переходу на ринкові умови підприємництва й справедливого перерозподілу доходів у суспільстві, наслідком чого будуть високі податкова культура, дисципліна і відповідальність, так і стане важливими результуючими вимірниками ефективності інституціонального механізму формування і реалізації податкової політики в Україні.

6. Практична цінність результатів роботи полягає в тому, що основні матеріали та теоретичні положення роботи дозволяють обґрунтувати змогу вдосконалити теоретико-методологічні та концептуальні основи інституціонального механізму формування і реалізації податкової політики в умовах трансформації економіки України.

Найважливіші теоретичні розробки та практичні результати дисертаційної роботи знайшли застосування в роботі органами державної влади, установами та організаціями, що підтверджено відповідними довідками про впровадження в діяльність:

- народного депутата України (Івченко В. Є.) – при опрацюванні проєктів внесення змін до деяких законів України щодо впровадження цифрових технологій у сфері податкового регулювання, надання адміністративних послуг платникам податків, відцифрування податкових послуг в Україні, а також забезпечення державної підтримки підприємницької діяльності та стимулювання інноваційної активності суб'єктів підприємницької діяльності. (довідка від 14.06.2022 р. № 185-1/1-733);

- ТОВ з іноземними інвестиціями «Юромаш» при вирішенні поточних задач в процесі трансформації національної економіки, оцінювання інноваційного потенціалу підприємства, визначення спроможності підприємства до інноваційної діяльності, взаємовідносин влади і бізнесу та удосконалення податкової політики в Україні (довідка від 27.01.2022 р. № 360).

- ВНЗ «Національна академія управління» - наукові висновки та пропозиції використовуються в освітньому процесі на денній та заочній формах здобуття освіти у ВНЗ «Національна академія управління» під час викладання дисциплін «Податковий менеджмент», «Стратегічне управління» та «Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації» (акт впровадження від 29.12.2021 р.).

7. Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Положення та найвагоміші результати дисертаційної роботи знайшли відображення в 41 науковій праці, із них: 2 монографії (в т.ч. 1 одноосібна), 25 статей у наукових фахових виданнях України та тих, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, в тому числі 6 статей у виданнях, індексованих у міжнародних наукометричних базах «Web of Science» і «Scopus»; 14 публікацій у збірниках матеріалів всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференцій. Наукові публікації відповідають вимогам п. 8 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук (Постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197) та наказу МОН України № 1220 від 23.09.2019 р.

«Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук».

8. Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні та методологічні положення дисертаційної роботи були оприлюднені на міжнародних і всеукраїнських науково-теоретичних та науково-практичних конференціях, науково-методичних семінарах і круглих столах, у тому числі: IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Трансформація національної моделі фінансово-кредитних відносин: виклики глобалізації та регіональні аспекти» (Ужгород, 2019); International scientific-practical conference «Education and Global Studies» (Rome, Italy, 2019); International scientific-practical conference «Innovation and Entrepreneurship» (Montreal, Canada, 2020); VII Міжнародна наукова інтернет-конференція «Національна безпека у фокусі викликів глобалізаційних процесів в економіці» (Київ – Баку, 2020); The V– th International scientific and practical conference «Study of modern problems of civilization» (Oslo, Norway, 2020); International scientific-practical conference «Business Management, Economics and Social Sciences» (London, United Kingdom, 2020); Міжнародна науково-практична конференція «Реформування економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід» (Дніпро, 2021); Всеукраїнська науково-практична конференція «Фінанси, бухгалтерський облік та підприємництво: аналіз тенденцій та перспектив розвитку» (Одеса, 2021); XXXI, XXXII, XXXIII Міжнародні науково-практичні інтернет-конференції «Гуманітарний простір науки: досвід та перспективи» (Переяслав, 2021); Міжнародна науково-практична конференція «Сценарії та середньостроковий прогноз стабілізації фінансово-економічної системи» (Київ, 2021); International scientific-practical conference «Research and Innovation» (New York, USA, 2021); Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми економіки, обліку, фінансів та права» (Полтава, 2021); 38-а конференція IBIMA (Севілія, Іспанія, 2021); The 1–st International Scientific and Practical Conference «International Scientific Discussion: Problems, Tasks and Prospects» (Brighton, Great Britain, 2021), 35 Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Гуманітарний простір науки: досвід та перспективи» (Переяслав, 2022); XX Міжнародна науково-практична конференція «Конкурентоспроможність національної економіки» (Київ, 2022).

9. Оцінка мови і стилю дисертації. Дисертаційна робота написана державною мовою, текст викладено науковим стилем, робота відзначається логічною структурною побудовою. Стель викладу наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечує достовірність і легкість сприйняття.

10. Загальний висновок щодо дисертаційної роботи. Дисертація Чинчика А.А. на тему: «Інституціональний механізм формування і реалізації податкової політики в умовах трансформації національної економіки» відповідає паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством, яка подана на здобуття ступеня доктора наук, за актуальністю, ступенем новизни, науковим рівнем та практичною цінністю, змістом та оформленням повністю відповідає вимогам п. 7, 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук (Постанова Кабінету Міністрів України від 17

листопада 2021 р. № 1197) та наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Міжкафедральний семінар ВНЗ «Національна академія управління» рекомендує дисертацію Чинчик А.А. на тему: «Інституціональний механізм формування і реалізації податкової політики в умовах трансформації національної економіки» до захисту у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Результати голосування:

“за” - 18
“проти” - немає
“утрималися” - немає.
Рішення прийнято одногосно.

Головуючий:

завідувач кафедри маркетингу,
економіки, управління та
адміністрування
ВНЗ «Національна академія
управління», д.е.н., проф.

Микола ЄРМОШЕНКО

Вчений секретар
к.е.н., доц.

Тетяна СЕРКУТАН